

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

3. An admittenda sint indiuisibilia, incontinua, positiua, & realia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

23 *Quarta difficultas* contra eisdem, quia quandoquidem Deus ipse libere produxit omnia & singula indiuisibilia, quae sunt in continuo, nec vllum prorsus ex indiuisibilibus, quod ipse non cognoscat, videtur sequi necessarium, quod assignato quocumque indiuisibili, ipse possit assignare secundum indiuisibile, quod proxime sequitur illud indiuisibile: sed in hac sententia hoc non possit facere; quia assignato quocumque, inter illud, & sequens primum indiuisibile intermediat pars aliqua indiuisibilis, in qua propterea necessario inuoluitur aliud indiuisibile copulatum suarum partium: ergo illa sententia non est admittenda.

Confirmatur: quia omnia indiuisibilia in continuo sequuntur se inuicem, nec vlla duo sunt simul: ergo aliquod vnum ex omnibus immediatius sequitur ad primum indiuisibile, quam vllum aliud: ergo cognoscitur illud vnum à Domino Deo, & consequenter poterit ipsum assignare.

Dices: aliquod vnum indiuisibile immediatius se habere quam cetera, sed indeterminatum tamen & in assignabile.

Contra: quia si à parte rei aliquod vnum sic se habet, quandoquidem ipsum non includatur in vno ex aliis indiuisibilibus, nec vllum ex ipsis includat, & producat libere à Deo, omnino debet esse sufficienter determinatum, vt possit assignari à Deo.

24 *Ad hanc difficultatem* potest reduci alia, qua dicitur quod inter primum diuisibile, & reliqua sequentia, vel mediat aliquid, vel nihil mediat: si nihil mediat, ergo duo indiuisibilia sequuntur se inuicem immediate contra hanc sententiam: si aliquid; ergo vel pars diuisibilis, vel aliquid indiuisibile: non aliquid indiuisibile, quia comprehenderetur in numero ceterorum indiuisibilium, atque adeo non intercederet inter primum indiuisibile, & reliqua; non pars diuisibilis, quia illa pars deberet includere aliquid indiuisibile, & consequenter non posset intercedere inter primum indiuisibile, & reliqua omnia indiuisibilia.

Respondetur solet communiter, quod inter primum indiuisibile, & reliqua distributive accepta aliqua pars intercedat, quia nulla prorsus est ex ceteris seorsim accepta inter quam & primum indiuisibile non intercedat pars. Inter primum vero diuisibile, & cetera omnia collectivae accepta, nihil mediat, in quo non sit aliquod ex ceteris indiuisibilibus. Verum cum cetera indiuisibilia collectivae accepta, sic enim in difficultate agitur de illis, sequuntur primum indiuisibile, videtur necessarium esse, quod aliquid vel nihil intercedat: & quia si nihil intercederet, sequeretur indiuisibilia se inuicem immediate sequi, concedendum est ex vno capite, & quod pars diuisibilis intercederet, & ex alio capite id repugnat, quia illa pars includit indiuisibile; quae est implicancia huius sententiae.

Q V A E S T I O III.

An admittenda sint indiuisibilia in continuo positiua realia.

Partem affirmatiuam tenent *Scotist. Thomist. & recentiores* cum Philosopho hic: negatiuam vero *Nominales*, quos sequitur *Poerius lib. 10 c. 6. & Auerſa q. 22 scilicet 4.*

C O N C L V S I O.

25 *Etiā in hac difficultate existimo incertum esse quid dicendum, quia sunt argumenta insolubilia pro utraque parte.* Vt veritas huius conclusionis appareat, prius proponenda sunt argumenta pro parte affirmatiua.

Probari ergo solet primo, argumento mathematico, quia potest diuinitus dari corpus perfecte sphaericum, & corpus perfecte planum, & corpus sphaericum potest tangere corpus planum: sed non potest tangere ipsum in parte aliqua diuisibili: ergo in aliquo indiuisibili, & consequenter datur in continuo aliquod indiuisibile. Probatur minor: quia non potest fieri contactus in indiuisibili nisi secundum vniformem figuram: sed superficies corporis sphaerici non habet vniformitatem cum superficie corporis plani: ergo non possunt tangere se in parte diuisibili.

Respondent aliqui, talia duo non posse tangere se inuicem, aut si tangant, debere penetrare se. Sed primum est incredibile: quid enim detineret sphaericum corpus valde graue locatum in aëre supra corpus planum, à descensu super ipsum? Secundum autem est contra rationem quantitatis.

Respondent alij, sphaericum corpus tacturum corpus planum in parte diuisibili, sed indeterminata & inassignabili.

Quae responsio, quamuis difficilis sit, quia praeterquam quod durum sit, Deum non posse assignare quid, & quantum tangatur vnus corporis ab alio corpore, adhuc illa ipsa pars diuisibilis plani, quantumuis indeterminata est plana, & pars indeterminata corporis sphaerici est sphaerica, aut non plana: ergo non habent proportionem sufficientem, vt tangant se. Sed quamuis inquam haec responsio patiatur hanc difficultatem, adhuc videtur aequae sufficere ac alia, quam dant Patroni indiuisibilium, quando obicitur ipsis, quod indiuisibile continuatum partium linearum, si daretur, deberet tangere partes diuisibiles, quas copulat, & inter quas collocatur. Solent enim respondere, quod tangat illas secundum partem aliquam indeterminatam: at non est difficilius partem aliquam indeterminatam corporis sphaerici tangere partem corporis plani, quam quod indiuisibile tangat diuisibile; unde existimo eos autores non debere multum virgere hoc argumentum, quandoquidem ipsismet sit soluendum.

26 *Probatur secundo*: quia quando duo corpora tangunt se inuicem, tangunt se solum secundum aliquid indiuisibile quoad profunditatem, hoc est secundum superficiem indiuisibilem; alias penetrarent se: ergo dantur talia indiuisibilia: sed si dantur vlla indiuisibilia, nihil impedit quo minus reliqua dentur: ergo.

Confirmatur: quia lumen recipitur in superficie indiuisibili corporis colorati opaci, & in hoc distinguitur opacum corpus à diaphano: ergo datur superficies indiuisibilis.

Hoc argumentum meo iudicio non sufficit: quia quemadmodum qui ponunt indiuisibilia, dicunt eas tangere partes diuisibiles, quas copulant, aut terminant, quamuis non penetrent illas, aut si penetrent, non penetrant nisi secundum partem aliquam indeterminatam: ita posset dici, quod vna quantitas non includens aliquid indiuisibile tangeret aliam, aut non penetrando ipsam vno modo, aut si penetraret, non penetrando nisi secundum partem indeterminatam. Tactus autem earum potest explicari per hoc, quod vna quantitas diuisibilis immediate ponatur post aliam, ita vt inter duas quantitates se tangentes nihil mediet.

27 *Confirmatur hoc*: quia si Deus afferret superficiem vltimā vtriusque quantitatis, vt bene posset facere quādoquidem sit quid absolutum distinctum realiter ab illa quantitate, quero vtrum illae duae quantitates possent tangere se inuicem. Si sic, ergo ex tactu non potest argui, quod habent superficies indiuisibiles: si non, praeterquam quod id sit incredibile potest dici eodem modo à negatibus indiuisibilia, quod non tangant se de facto vlla corpora.

Ad confirmationem probationis respondēt aduersarij negando antecedens, & dicunt lumen recipi in aliqua parte diuisibilis quoad profunditatem, sed adeo minima, quādo corpus est opacum, vt per sensum homo possit discerni, quod sit sic diuisibilis; in quo distinguitur corpus opacū à diaphano, quod sensui appareat corpus diaphanum secundum partes diuisibiles quoad profunditatem, opacū vero non ita. Quae responsio satis mihi probabilis apparet, nisi aliunde probetur indiuisibilia: quod si aliunde probetur indiuisibilia, melius est dicere quod lumen recipiatur in indiuisibili, quandoquidē posset in eo recipi, & quantum ad sensum apparet esse in eo, debemus enim sequi sensum, nisi quando per rationem corrigi debet.

28 *Probatur tertio*, quia possibilia sunt omnia haec indiuisibilia tā continuatiua quā terminatiua: ergo de facto datur. Probatur consequentia primo quia omnia fere argumenta, quae adducuntur contra actualem existentiam ipsorum, militant aequae contra possibilitatem ipsorum; quia

quia si sint possibiles, possunt poni acta, & supposito quod Deus eos iam produxerit acta, illa argumenta omnia possunt vrgeri contra ipsos. Probatur consequentia secundo quia si sint possibilia, debet esse possibile aliquod spatium ipsis proportionatum de facto, in quo ponatur, cui spatium nulla pars diuisibilis esset proportionata, & consequenter de facto illud spatium non esset repletum, nisi de facto admittantur indiuisibilia.

Auersa existimat consequentiam esse bonam, & propterea negat absolute antecedens: nam sicut in spatium diuisibili correspondente parti diuisibili, quae terminatur vel continuatur indiuisibili, non potest poni indiuisibile, quia est ipsi improporionatissima nec in illa parte spatij potest poni, quia omnis pars spatij, & quidquid reperitur in illo, est diuisibile. Verum non potest *Auersa* dare repugnantiā, quo minus possit Deus creare aliquod indiuisibile materiale, sicut potest creare, & creauit de facto indiuisibilia spiritalia, Angelos, & animam rationalem.

29. *Probatur quarto* quoad indiuisibilia continua: Prima pars quantitatis bipalmaris coniungitur cum secunda parte palmarum per vnionem aliquam distinctam; neque enim a seipsis iuxta se immediate positae habent esse continuas, quia possunt esse iuxta se immediate positae, etiam si non essent continuas, sed solum contiguas; ut patet: sed illa coniunctio earum, seu vnio, non potest dari absque indiuisibili: ergo datur indiuisibilia continuata. Probatur minor: non coniunguntur per vnionem aliquam diuisibilem, nec per vnionem indiuisibilem subiectatā in ipsis partibus, siue vtriusque siue alterutra ex illis, ergo vnionitur vel per indiuisibile intercedens inter illa, vel per vnionem subiectatam in tali indiuisibili, & terminatā ad illas partes, siue vnā ad vtramque siue duas, quarum vnā terminetur ad vnā partem, & altera ad alterā: consequentia patet, quia non potest imaginari, quo alio modo vnirentur ex suppositione antecedentis. Probatur ergo antecedens, quoad primam partem, nimirum quod non continuantur per vnionem diuisibilem, quia vel interponeretur inter illas partes & non subiectaretur in ipsis, vel subiectaretur in ipsis partibus: non primum, quia sic illae duae partes non immediate vnirentur, quandoquidem aliquid diuisibile interiaceret; & praeterea si vnio interiaceret diuisibilis, destructa vna parte altera manere posset & deberet aliquid vniri: nihil autem posset vniri praeter partes illas: ergo se sola sine altera parte destructa sufficeret, & frustra esset pars destructa. Non secundum, quia vel subiectaretur secundum se totam in vna ex partibus vel in vtraque parte secundum se totam, vel in vna parte secundum partem sui, & in alia secundum alteram partem; neutrum dici potest.

30. *Probatur minor* quoad primam partem, nimirum quod non in vna parte secundum se totam: tum quia non esset potior ratio quare in vna, quam in altera; tum quia vel subiectaretur in vna alia parte ita, ut coextenderetur toti illi parti cum proportionem partis ad partem, vel ita ut coextenderetur toti illi parti cum proportionem partis ad partem; tum quia quamuis aliqua pars illius vnionis, quae scilicet correspondet initio primae partis, non daretur manente parte vnionis correspondente reliquae parti, continuaretur illae duae partes: ergo ad continuationem non requiritur coextensio vnionis ad omnes partes quantitatis, quae continuatur; tum quia alias quando continuaretur vnica gutta aquae toti Oceano, produceretur ab agente hic applicato vnio in parte Oceani distante prope Indias, quod videtur incredibile, nec ita ut coextenderetur cuiusque parti illius primae partis, propter eandem rationem, quia quaecumque pars est diuisibilis, & ablata parte vnionis correspondente primae parti, manente parte correspondente alteri parti, adhuc fieret continuatio. Probatur eadem minor, quoad secundam partem, nimirum quod secundum se totam non subiectaretur in vtraque parte; quia sic esset forma spiritalis, ut est anima rationalis, contra omnes, & quia quamuis non subiectaretur in vtraque parte cum correspondentia ad illas om-

nes, adhuc continuarentur. Probatur denique illa ipsa minor, quoad tertiam partem, nimirum quod non subiectaretur secundum partem sui in vna parte, & aliam partem in altera, quia quaelibet ex illis partibus esset diuisibilis, & consequenter haberet subiectum diuisibile: sed ablata prima parte adhuc esset continuatio: ergo frustra esset prima pars.

Probatur nunc antecedens primarium quoad secundam partem, nempe quod non vniantur partes continuatae per vnionem aliquam indiuisibilem subiectatā in ipsis, prout philosophatur *Huradus*; quia accidens indiuisibile materiale nequit esse in subiecto diuisibili, in hoc enim distinguitur forma materialis a spiritali. Per hoc patet efficaciter probari partem affirmatiuam: nunc proponenda sunt argumenta partis negatiuae.

31. *Probatur ergo primo*. Ad vnendas partes continui non conducunt indiuisibilia positiua, & realia: ergo in ordine ad hoc poni non debent. Probatur antecedens quia vel vnirent illas partes se ipsis, vel vnirent illas mediantibus respectibus aut vnionibus aliquibus superadditis: non seipsis, tum quia sunt absoluta, tum quia potest indiuisibile terminatiuum vnus quantitatis reperiri absque eo quod vnatur alteri quantitati, cui posset vniri, quod fieri non posset si seipsa vnirent illas quantitates: non etiam per respectus aut vniones superadditas, quia illi respectus possent sufficere sine indiuisibilibus.

Dices, antecedens esse falsum, quia indiuisibilia deseruire possunt ad vnendas partes continui, quatenus recipit in se vniones distinctas a se terminatas ad illas partes, quae vniones non possent esse in alio subiecto, quam in indiuisibili, & consequenter non possent dari absque indiuisibili.

Contra: illae vniones subiectatae in indiuisibili, debent habere correlationes in partibus, ad quas terminantur: ergo possunt dari vniones continuatiuae subiectatae in alio subiecto quam in indiuisibili.

32. *Dices* etiam, hoc antecedens esse falsum propter incapacitatem partium ad recipiendam vnionem, per quam immediate coniunguntur aliis partibus.

Contra: quia quemadmodum terminare possunt vnionem, per quam immediate vniantur non obstante diuisibilitate sua; ita etiam possunt subiectare vnionem per quam sic vniantur.

Et si dicas, hoc non esse verum, quia vel illa vnio esset diuisibilis, & sic pars ipsius sufficeret, vel esset indiuisibilis, & non posset subiectari in subiecto diuisibili.

Contra: illa pars, quae immediate terminat vnionem, est diuisibilis; & quamuis media pars ipsius posset sufficere, tamen tota illa pars, ut supponitur, terminat immediate vnionem: ergo posset sufficere, tamē posset ipsa vnio diuisibilis de facto poni, per quam pars in qua subiectaretur immediate vniretur alteri parti tam bene, quam vnitur indiuisibili.

Confirmatur: quia non apparet quomodo pars diuisibilis posset per vnionem ad se immediate terminatā immediate vniri, quia si terminatur vnio ad mediā partē ipsius, adhuc continuum tam bene continuaretur, quam si terminaretur ad illam totam, & cum pars diuisibilis continui constet duabus partibus sequentibus se inuicē non potest cogitari quomodo vna pars ex ipsis non debeat immediatius vniri quā altera pars, siue vnio ponatur subiectiue in illa parte, siue terminetur tantum ad ipsam.

33. *Probatur secundo*, per quartam difficultatem positam quaestione precedenti contra eos, qui dicunt continuum componi ex diuisibilibus, & indiuisibilibus.

Probari solet tertio, quia indiuisibilia quantitatis debent habere aliquod subiectum: sed non potest assignari in quo subiecto sint, non enim possunt subiectari in partibus diuisibilibus, aut ipsius quantitatis, quas copulat, aut substantiae, in qua subiectatur illa quantitas: quia indiuisibile materiale nequit esse instar formae spiritalis, in subiecto extenso; nec etiam subiectatur in indiuisibili substantia,

substantiae, quia non datur tale; nam si daretur, sequeretur quod toties continuaretur materia prima, verbi gratia, quod toties annihilaretur indiuisibile continuatum, & quod toties continuaretur toties crearetur puncta continua, & sic creatura crearet & annihilaret, aut recurreret ad Deum abique necessitate.

Hoc argumentum non multum urget: Responderetur enim indiuisibilia quantitatibus subiectari in indiuisibilibus substantiis, & haec esse in substantia, sed nec creari, nec annihilari à causa secunda, nec recurrendū ad Deū ad nouam creationem aut annihilationem eorum: nam duae quantitates, quae terminantur indiuisibilibus, quando contigunt non perdunt sua indiuisibilia, sed ponitur vnio in vno indiuisibili terminata ad aliud indiuisibile, & e contra; nec producit nouum aliquid indiuisibile. Rursus quando di continuantur duae quantitates aut substantiae, non perdunt indiuisibilia vlla, sed tollitur vnio vtriusque indiuisibilis remanentis, & terminantis partes separatas: & hinc habetur probabi & argumentum ad probanda puncta terminata, quia si non darentur de nouo quando continuaretur quantitates separatae, deberet produci per creationem nouum indiuisibile, quod est inconueniens, si potest aliter dici.

14 *Probat Arriaga* hanc partem: quia vel punctum additum parti facit maius, vel non facit maius. Si non facit maius, ergo non est extra partem, sed intra illā, & sic penetrat illam, & praeterea ad nihil deseruit. Si facit maius, ergo etiam punctum additum puncto facit maius, & sic tollitur praecipuum argumentum contra *Zeroneum*.

Respondeo non facere maius, sed intercedere inter ipsam ac aliam partem simul cum indiuisibili alterius partis.

Probat idem Auctor alio modo: quia vel puncta sunt eiusdem rationis cum partibus, vel non; si primum, ergo pars non differt à puncto, nisi quod constet varijs punctis: si secundum, ergo in igne & aqua sunt partes heterogeneae.

Respondeo esse diuersae rationis, quia impossibile est, quod punctum possit constituere per additionem punctorum continuum, supposito quod continuum non componitur ex indiuisibilibus. Ad illud autem, quod opponitur, dico in igne reperiri aliqua diuersae rationis, non tamen partes proprie loquendo, quia indiuisibilia non sunt partes continui, sed copulatiua partium ipsius.

Probat adhuc illo modo: quia sequeretur quod baculus, cuius pars esset in aqua, & pars in aere contiguo, haberet duo indiuisibilia immediata, vnum correspondens superficiei aquae, & alterum superficiei aeris.

Respondeo negando sequelam: quia quamuis vnicum tantum indiuisibile reperiretur inter duas partes baculi, quarum vna esset in aqua, & altera in aere, adhuc duae superficies contiguae possent tangere ipsum, sunt enim simul illae duae superficies.

Q V A E S T I O I V.

An indiuisibile separatum posset moueri.

35 **N**on est dubium, quin si separaret Deus aliquid indiuisibile à continuo ipsumque separatum conseruaret, posset ipsum ab vno in alium deferre, & quod sic posset moueri; sed quaestio est, an posset successiue, & continue moueri ab vno loco ad alium locum, pertranseundo spatium aliquid diuisibile.

C O N C L V S I O.

Indiuisibile separatum potest moueri continue & successiue ab vno loco ad alium. Haec est *Doctores in 2. d. 29. 9.* cum suis contra *Conimbricenses*, *Ioannem à S. Thoma*, & alios.

*Probat*ur: quia quando sphaera tangens planum in puncto, mouetur super planum successiue, & continue, punctum illud, quod tangit planum, mouetur etiam successiue: imo quando mouetur quodcumque continuum solidum, vt lignum aut ferrum continue, omnia indiuisibilia ipsius mouentur continue & successiue; neque enim continuum tale potest moueri, quin omnia in ipso inclusa moueantur.

Dices: hinc sequi, quod indiuisibile possit moueri con-

tinue per accidens, ratione scilicet motus alterius; non vero, quod possit moueri sic per se: sed si esset separatum, non posset moueri alio modo, quam per se: ergo separatum nequit moueri, quamuis possit coniuuiri.

Contra primo: quia si potest naturaliter moueri successiue, & continue per accidens, nihil impedit quo minus possit supernaturaliter moueri sic per se, quod nobis sufficit.

Contra secundo: quia quidquid est difficultatis in motu per se ipsius, etiam reperitur in motu per accidens ipsius: ergo si vnus concedatur, alter concedi debet.

*Probat*ur antecedens: quia difficultas motus per se ipsius est quod non appareat quomodo, cum sit indiuisibile, possit pertransire partem diuisibilem: sed vt moueatur per accidens, debet pertransire partem illam diuisibilem aequae, ac si moueretur per se.

36 *Dices secundo:* punctum sphaerae aut continui non moueri continue, sed discrete, quamuis ipsemet globus moueatur successiue, & continue.

Contra: quia praeterquam quod hoc sit, & contra sensum, adhuc est contra duplicem rationem.

Prima est, quod impossibile sit moueri aliquid continuum praesertim progressiue, quin quidquid in illo sit moueatur: ergo puncta continui nonquam quiescunt dum mouetur ipsum continuum, & consequenter non mouentur motu discreto, inter cuius partes intercedit quies.

Secunda est, quod inde sequeretur, quod naturaliter aliquid transiret de loco in locum distantem, non transeundo per medium, quod est absurdissimum.

*Probat*ur sequela: quia si punctum continui in hoc instanti sit in hoc puncto loci, si debeat quiescere pro tempore immediate succedenti, & expectare aliud instans, in quo debeat poni in alio indiuisibili distante (prout debet fieri secundum hanc replicam) ergo ab hoc puncto spatij ad illud punctum spatij distans transit, non pertranseundo per partem diuisibilem interiacentem.

Obicies primo, Sequeretur, quod indiuisibile posset commensurari parti diuisibili, quod implicat: ergo.

37 *Confirmatur:* quia si moueatur indiuisibile continue, immediate, postquam tangit hoc punctum, deberet tangere aliud punctum: neque enim vnquam potest tangere aliquid diuisibile.

Respondeo, distinguendo maiorem: quantum ad hoc quod possit ipsum pertransire in tempore, concedo maiorem; quantum ad hoc, quod sit diuisibile, aut quod in instanti possit esse praesens ipsi, nego maiorem: & similiter distinguo minorem: est absurdum, quod commensuraretur ipsi primo modo, nego minorem: secundo modo, concedo minorem, & nego consequentiam.

Ad confirmationem respondeo negando sequelam, quia cum immediate post instans sequatur tempus, in quo indiuisibile mouetur, non poterit tangere indiuisibile, sed aliquid diuisibile, nec est inconueniens, quod indiuisibile motum successiue tangat aliquid maius: sicut enim ipsum corpus palmare motum per horam, potest tangere tota illa hora spatium decem palmarum, quod est multo maius, quam tale corpus, cum tamen non possit quiescere nisi in spatio palmari; ita indiuisibile motum per aliquod tempus necessario debet spatium maius tangere, & percurrere, quam ipsummet sit, & quam illud etiam, in quo potest quiescere.

Et hinc patet ad argumentum, quo ex tactu globi ad planum in indiuisibili inferre conantur aliqui, quod totum planum constaret indiuisibilibus; quia scilicet, si traheretur continue globus super planum illud continue, nihil plani relinqueret intactum: ergo, cum non possit tangere vnquam vni in indiuisibili, sequeretur quod planum constaret ex indiuisibilibus.

Respondeo, inquam, ad hoc ex iam dictis, quod licet non possit tangere aliquid plani in instanti, nisi indiuisibile, possit tamen & debeat in tempore successiue tangere aliquid diuisibile.

38 *Obicies secundo,* omne mobile est diuisibile secundum Philosophum: ergo punctum nequit moueri.

Respondeo, Philosophum loqui de his mobilibus, quae

Ccc